

**«Türkmenistanyň Neşelere garşy göreşmek baradaky
döwlet gullugy hakynda» Türkmenistanyň kanuny 2012-nji
ýylyň 22-nji dekabrynda kabul edilen № 354-IV Türkmenistanyň
Kanuny esasynda güýjüni ýitiren diýip ykrar edilen.**

**TÜRKMENISTANYŇ
K A N U N Y**

**Türkmenistanyň Neşelere garşy göreşmek baradaky
döwlet gullugy hakynda**

(Türkmenistanyň Mejlisiniň Maglumatlary, 2008 ý., № 4, 50-nji madda)

(Türkmenistanyň 31.03.2012 ý. № 295-IV Kanuny esasynda girizilen
üýtgetmeler we goşmaçalar bilen)

Şu Kanun Türkmenistanyň Neşelere garşy göreşmek baradaky döwlet gullugynyň maksatlaryny, wezipelerini, hukuklaryny we borçlaryny, şeýle hem onuň işiniň hukuk esasyny kesgitleýär.

I bölüm. Umumy düzgünler

1-nji madda. Türkmenistanyň Neşelere garşy göreşmek baradaky döwlet gullugy

Türkmenistanyň Neşelere garşy göreşmek baradaky döwlet gullugy (mundan beýläk - Neşelere garşy göreşmek baradaky gulluk) neşe serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň (mundan beýläk - neşe serişdeleri) bikanun dolanyşygyna garşy göreşmek babatdaky döwlet syýasatynyň durmuşa geçirilmegini, neşe serişdeleriniň bikanun dolanyşygyna garşy göreşmegiň meseleleri boýunça Türkmenistanyň halkara borçnamalarynyň berjaý edilmegini we ýerine ýetirilmegini üpjün edýän döwlet dolandyryş edarasy bolup durýar.

2-nji madda. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işiniň hukuk esasy

1. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işiniň hukuk esasyňy Türkmenistanyň Konstitusiýasy, şu Kanun, "Neşe serişdeleri, psihotrop maddalar, prekursorlar we olaryň bikanun dolanyşygyna garşy göreş çäreleri hakynda" Türkmenistanyň kanuny, Türkmenistanyň beýleki kadalaşdyryjy hukuk namalary we halkara şertnamalary düzýär.

2. Eger Türkmenistanyň halkara şertnamalarynda şu Kanundakydan başga düzgünler bellenen bolsa, onda halkara şertnamasynyň düzgünleri ulanylýar.

3-nji madda. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň düzümi we ýolbaşçylygy

1. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň düzümine onuň merkezi edarasy, welaýatlardaky we welaýat hukukly şäherlerdäki müdirlikleri, etraplardaky we etrap hukukly şäherlerdäki bölümleri, şeýle hem Türkmenistanyň Döwlet serhediniň gözegçilik-geçiriş nokatlaryndaky manýowrly postlar girýär. Gözegçilik-geçiriş nokatlaryndaky manýowrly postlar Neşelere garşy göreşmek baradaky gulluk tarapyndan zerurlyga görä

döredilýär.

2. Neşelere garşy göreşmek baradaky gulluga ýolbaşçylygy, Türkmenistanyň Prezidenti tarapyndan wezipä bellenilýän we wezipesinden boşadylýan başlygy amala aşyrýar.

3. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň başlygynyň Türkmenistanyň Prezidenti tarapyndan wezipä bellenilýän we wezipesinden boşadylýan orunbasarlary, şol sanda birinji orunbasary bar.

4. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň welaýatlardaky we welaýat hukukly şäherlerdäki müdirliliklerine Türkmenistanyň Prezidenti tarapyndan wezipä bellenilýän we wezipesinden boşadylýan başlyklary ýolbaşçylyk edýärler.

5. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň etraplardaky we etrap hukukly şäherlerdäki bölümlerine Türkmenistanyň Ministrler Kabineti bilen ylalaşmak arkaly Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň başlygy tarapyndan wezipä bellenilýän we wezipeden boşadylýan başlyklary ýolbaşçylyk edýärler.

4-nji madda. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işiniň ýörelgeleri

Neşelere garşy göreşmek baradaky gulluk öz işinde kanunylyk, raýatlaryň kanunyň önündäki deňligi, raýatlaryň hukuklarynyň we azatlyklarynyň berjaý edilmegi we olaryň haýsy millete degişlidigine, teniniň reňkine, jynsyna, gelip çykyşyna, emläk hem wezipe ýagdaýyna, ýaşayan ýerine, diline, dine garaýşyna, syýasy ygtykadyna, haýsy partiýa degişlidigine ýa-da hiç partiýa degişli däldigine garamazdan, mertebesine hormat goýulmagy ýörelgelerinden ugur alýar.

5-nji madda. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň esasy wezipeleri

Şu aşakdakylar Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň esasy wezipeleri bolup durýar:

1) neşe serişdeleriniň bikanun dolanyşygyna garşy hereket etmek babatdaky döwlet syýasatyny durmuşa geçirmek;

2) operatiw-agtaryş işini, anyklaýyşy we deslapky derňewi geçirmek arkaly neşe serişdeleriniň bikanun dolanyşygy bilen baglanyşykly jenaýatlary ýüze çykarmak, duýdurmak, olaryň üstüni açmak we önüni almak;

3) neşe serişdeleriniň ýaýramagynyň we ulanylmagynyň zyýanly netijelerini duýdurmak we önüni almak;

4) neşe serişdeleriniň bikanun dolanyşygyna dahyly bolan adamlar barada ýeketäk maglumat merkezini döretmek;

5) neşe serişdeleriniň bikanun dolanyşygyna garşy göreşmek babatda Türkmenistanyň döwlet edaralary we jemgyýetçilik birleşikleri, hukuk goraýjy we harby edaralary bilen bilelikde hereket etmek.

6-njy madda. Şahsyýetiň hukuklarynyň we azatlyklarynyň berjaý edilmegi

1. Raýatlaryň hukuklarynyň we azatlyklarynyň islendik çäklendirilmesine diňe Türkmenistanyň kanunlarynda göz önünde tutulan esasyda we tertipde ýol berilýär.

2. Jenaýat etmekde güman edilip saklanylan we tussag edilen raýatlar öz hukuklarynyň we azatlyklarynyň çäklendirilmegi babatda Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärlerinden maglumat almaga hukuklydyrlar.

3. Neşelere garşy göreşmek baradaky gulluk jenaýat etmekde güman edilip

saklanylan we tussag edilen raýatlara hukuk goragyny bermäge, olaryň garyndaşlaryna, işleýän ýa-da okaýan ýeri boýunça dolandyryşa habar bermäge, şeýle hem zerurlyk bolan halatynda olara haýal etmän lukmançylyk kömegini etmek boýunça çäre görmäge borçludyr.

7-nji madda. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň daşary ýurt döwletleriniň hukuk goraýjy edaralary we halkara guramalary bilen hyzmatdaşlygy

Neşe serişdeleriniň bikanun dolanyşygyna garşy hereket etmek babatda özara gatnaşyk etmek we maglumat alyşmak maksady bilen Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň Türkmenistanyň Prezidentiniň razylygy bilen, halkara hukugynyň umumy ykrar edilen kadalary, Türkmenistanyň halkara guramalary we daşary ýurt döwletleriniň hukuk goraýjy edaralary bilen baglaşan deňişli şertnamalary we ylalaşyklary esasynda gatnaşyklary ýola goýmaga we hyzmatdaşlyk etmäge hukugy bardyr.

8-nji madda. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň Türkmenistanyň beýleki hukuk goraýjy we harby edaralary bilen özara gatnaşyklary

Neşelere garşy göreşmek baradaky gulluk neşeleriň bikanun dolanyşygy bilen baglanyşykly jenaýatlaryň önüni almak, olara ýol bermezlik, olary derňemek we üstüni açmak üçin operatiw-agtaryş, önüni alyş, derňew işlerini we gaýry çäreleri amala aşyrmakda Türkmenistanyň beýleki hukuk goraýjy we harby edaralary bilen özara gatnaşykda bolýar.

9-njy madda. Döwlet edaralarynyň, kärhanalaryň, guramalaryň, jemgyýetçilik birleşikleriniň we raýatlaryň Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň wezipelerini ýerine ýetirmegine ýardam etmegi

Neşeleriň bikanun dolanyşygy bilen baglanyşykly jenaýatlaryň önüni almak we üstüni açmak maksady bilen döwlet edaralary, jemgyýetçilik birleşikleri, eýeçiligiň ähli görnüşlerindäki ýuridik şahslar, şeýle hem raýatlar Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärlerine gulluk wezipelerini ýerine ýetirmekde ýardam bermäge borçludyr.

II bölüm. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň ygtyýarlyklary

10-njy madda. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň ýerine ýetirýän işleri

Neşelere garşy göreşmek baradaky gulluk öz üstüne ýüklenilen wezipelere laýyklykda şu aşakdaky işleri ýerine ýetirýär:

1) nese serişdeleriniň bikanun dolanyşygy bilen baglanyşykly jenaýatlary ýüze çykarýar, olaryň önüni alýar we üstüni açýar;

2) Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda jenaýat işlerini derňemekligi amala aşyrýar;

3) Türkmenistanyň jenaýat iş ýörediş kanunçylygyna laýyklykda anyklaýyşy amala aşyrýar;

4) nese serişdeleriniň bikanun dolanyşygyna garşy hereket etmek boýunça operatiw-agtaryş çärelerini geçirýär;

5) Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde nese serişdeleriniň we beýleki düzüminde nese bolan birleşmeleriň ekspertizasyny geçirýär;

6) Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň derňemegine degişli edilen jenaýat işleri boýunça jenaýatlary we olary eden adamlary bellige alýar we olaryň hasabyny ýöredýär;

7) nese serişdeleriniň bikanun dolanyşygy bilen baglanyşykly jenaýatlary amala aşyran toparlaryň hereketiniň önüni almak hem-de olary zyýansyzlandyrmak we soňuna çykmak boýunça işleri Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda alyp barýar;

8) neşekeşlikden ejir çekýär diýip güman etmäge ýeterlik esas bolan adamlar hakynda saglygy goraýyş edaralaryna bellenen tertipde habar berýär, şeýle hem olaryň degişli saglygy goraýyş edaralaryna barmagyna ýardam edýär;

9) neşekeşlikden ejir çekýän, neşekeşligiň önüni alyş hasabynda duran, meýletin bejerişden boýun gaçyran adamlara Türkmenistanyň kanunçylygyna bellenen tertipde lukmançylyk kömeginiň berilmegi üçin saglygy goraýyş edaralary bilen bilelikde degişli çäreleri geçirýär;

10) nese serişdeleriniň bikanun dolanyşygy bilen bagly jenaýatlary edip iş kesilen we jeza çekmek möhletini dolduranyndan soň administratiw gözegçilik bellenen adamlar bilen bellenen tertipde iş geçirmegi, olaryň zähmete we durmuşa ugrukmagyna ýardam bermegi degişli döwlet edaralary bilen utgaşykda alyp barýar;

11) nese serişdeleriniň ýaýradylmagyna we ulanylmagyna garşy gönükdirilen önüni alyş çärelerini geçirýär, Türkmenistanyň beýleki döwlet edaralary we jemgyýetçilik birleşikleri bilen bilelikde neşelere garşy wagyz işlerini amala aşyrýar;

12) Türkmenistanyň Döwlet serhediniň gözegçilik-geçiriş nokatlarynda manýowr edýän postlary döredýär we Türkmenistanyň kanunçylygyna bellenen tertipde nese serişdelerini ýüze çykarmak babatda Türkmenistanyň Döwlet serhediniň üstünden geçýän ulag serişdeleriniň, yükleriň we goşlaryň barlagyny amala aşyrýar;

13) nese serişdeleriniň bikanun dolanyşygy bilen baglanyşykly jenaýatçylygyň ýagdaýyny seljermegi amala aşyrýar we Türkmenistanyň Prezidentine aýlyk we yyllyk hasabatlary berýär;

14) nese serişdeleriniň bikanun dolanyşygyna garşy hereket etmek boýunça dünýä tejribesini öwrenýär, nese serişdeleriniň dolanyşygyna gözegçiligi amala aşyrmakda bilelikdäki tagallalary utgaşdyrmak tertibinde Türkmenistanyň hukuk goraýjy edaralarynyň işgärleri bilen bu ugurda göreş alyp barmagyň iň täze usullary boýunça okuwlary geçirýär;

15) bellenen tertipde halkara hyzmatdaşlygyny amala aşyrýar, nese serişdeleriniň dolanyşygyna gözegçilik etmek babatdaky halkara borçnamalaryň berjaý edilmegini we ýerine ýetirilmegini üpjün edýär;

16) nese serişdeleriniň dolanyşygyna gözegçilik etmek babatda Türkmenistanyň halkara borçnamalarynyň ýerine ýetirilmegi bilen bagly meseleler boýunça hasabatlary düzýär we beýleki maglumatlary taýýarlaýar;

17) Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda nese serişdeleriniň, psihotrop maddalaryň we prekursorlaryň dolanyşygy çygyndaky işi ygtyýarlylandyrýar, ygtyýarnamalary berýär we olaryň hereketini ýatyrýar ýa-da togtadýar;

18) nese serişdeleriniň bikanun dolanyşygyna garşy göreşmek boýunça çäreleriň kämilleşdirilmegine gönükdirilen Türkmenistanyň kadalaşdyryjy hukuk namalarynyň taslamalaryny taýýarlaýar hem-de Türkmenistanyň Prezidentiniň we Türkmenistanyň Ministrler Kabinetiniň garamagyna hödürleýär;

19) raýatlaryň tekliplerine, arzalaryna we şikaýatlaryna seredýär, olar boýunça kanunda bellenen möhletlerde zerur çäreleri görýär, raýatlary kabul edýär, ilatyň we ýuridik şahslaryň arasynda Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň ygtyýarlygyna

degişli meseleler boýunça düşündiriş işini alyp barýar;

20) Neşelere garşy göreşmek baradaky gulluk üçin işgärleri seçip almaklygy we taýýarlamaklygy guraýar;

21) döwlet we gulluk syryny düzýän maglumatlaryň goragyny üpjün edýär;

22) içerki gözegçiligi amala aşyrýar we Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleriniň şahsy howpsuzlygyny üpjün edýär, şeýle hem nese serişdeleriniň bikanun dolanyşygy bilen baglanyşykly jenaýatçylygyň önüni almakda we üstüni açmakda Neşelere garşy göreşmek baradaky gulluga kömek etmegi bilen baglanyşykly jany, saglygy we emlägi howp astynda bolýan şaýatlaryň, jebir çekenleriň we beýleki adamlaryň şahsyýetini we emlägini goramak boýunça çäreleri görýär.

11-nji madda. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň hukuklary

1. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň şu aşakdakylara hukuklary bar:

1) neşe serişdeleriniň ýaýradylmagynyň we kontrabandasynyň önüni almak maksady bilen, operatiw-agtaryş çärelerini (şol sanda tehniki serişdeleri ulanmak bilen) guramaga we amala aşyrmaga;

2) Türkmenistanyň jenaýat iş ýörediş kanunçylygyna laýyklykda anyklaýyşy we jenaýat işlerini derňemekligi geçirmäge;

3) neşe serişdeleriniň bikanun dolanyşygyna garşy göreşmek maksady bilen beýleki hukuk goraýjy edaralaryň derňew bölüm birlikleri bilen bilelikde hereket etmäge;

4) neşe serişdeleriniň bikanun dolanyşygy bilen baglanyşykly jenaýatlary etmekde güman edilýän we aýyplanýan adamlaryň kanunda bellenen tertipde gözlenilmegini, saklanylmagyny, eltmegini, tutulyp saklanylmagyny amala aşyrmaga;

5) kanunda bellenen tertipde tussag astyna almak ätiýaçlyk çäresi saýlanyp alnan we jenaýaty amala aşyrmakda güman edilip saklanan adamlary tutup saklamak üçin derňew gabawhanasyny edinmäge;

6) Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde neşe serişdelerini ýüze çykarmak babatda adamyň ýanyny dökmäge, jaýlary, binalary we ulag serişdelerini gözden geçirmäge;

7) şu Kanunda kesgitlenen tertipde hukuk bozulmalarynyň önüni almak we soňuna çykamak, olary amala aşyran adamlary saklamak ýa-da Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleriniň kanuny talaplaryna garşy hereketlerden üstün çykamak üçin fiziki güýji, şol sanda garpyşmagyň söweş usullaryny ulanmaga;

8) Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulan halatlarda we tertipde ýörite serişdeleri we ot açýan (tabel) ýaragy saklamaga, götermäge we ulanmaga;

9) neşe serişdeleriniň gözegçilikli satyn alynmagyny we gözegçilik astynda iberilmegini amala aşyrmaga;

10) Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde raýat howa, deňiz we derýa gämilerinde, demir ýol we awtomobil ulaglarynda ýolagçylaryň el goşlaryny we ýüküni, şeýle hem ýolagçylary gözden geçirmekligi amala aşyrmaga;

11) nese serişdeleriniň bikanun dolanyşygy bilen baglanyşykly jenaýatlaryň önüni almak, düzüminde nese maddalary bolan gadagan edilen ösümlikleriň bikanun ösdürilip ýetişdirilýän ýerlerini ýüze çykarmak maksatlary bilen Türkmenistanyň howa giňişliginde, şol sanda ilatly ýerlerinde, patrulçylygy amala aşyrmaga, şunda jenaýatyň gönüden-göni öňi alnanda ony amala aşyran adamlary, tussag astyndan gaçan adamlary dikuçarda yzarlamaga we tutmaga;

12) jenaýatlaryň we beýleki hukuk bozulmalarynyň önüni almak, hukuk tertibini pugtalandyrmak, jenaýatlaryň ýagdaýlaryny we olary amala aşyran adamlary takykklamak

maksady bilen, köpçülikleýin habar beriş serişdelerinden peýdalanmaga;

13) administratiw hukuk bozulmasyňy amala aşyran adamlaryň şahsyýetini anyklamak, teswirnama düzmek ýa-da işe degişliligi boýunça seretmek üçin, eger bu meseleler ýerinde çözlüp bilinmese we kanunda başgaça göz önünde tutulmadyk bolsa, kanunda kesgitlenen tertipde üç sagada çenli möhlet bilen saklamaga, eltmäge ýa-da tutup saklamaga;

14) administratiw hukuk bozulmasy barada teswirnama düzmäge, administratiw taýdan saklamagy amala aşyrmaga, administratiw düzgün bozulmalary hakynda Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulan beýleki çäreleri ulanmaga;

15) Türkmenistanyň administratiw hukuk tertibiniň bozulmalary hakyndaky kodeksinde göz önünde tutulan halatlarda administratiw temmelerini bermäge ýa-da administratiw hukuk bozulmalary baradaky materiallary kazyýetiň garamagyna geçirmäge;

16) saglygy goraýyş edaralaryna neşe serişdeleriniň ýaýradylmagynyň we ulanylmagynyň önüni almak babatda ýardam bermäge;

17) Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde adamyň neşe serişdelerini ulanmagy babatda anyklamany geçirmäge, zerur halatlarda bolsa anyklama geçirmek üçin olary lukmançylyk edaralaryna ibermäge ýa-da eltmäge;

18) neşe serişdelerini seljermegiň häzirki zaman usullaryny aňyrtmak boýunça ylmy-barlag işlerini alyp barmaga, şeýle hem olary işläp düzmäge we ekspertiza praktikasyna ornaşdyrmaga;

19) neşe serişdeleriniň Sanawyna laýyklykda, düzüminde neşe serişdeleri, şeýle hem himiki maddalary - neşe serişdelerini taýýarlamak üçin ulanylýan prekursorlary bolan serişdeleriň getirilmegi we degişli ýagdaýda saklanylmagy we ulanylmagy boýunça düzgünleriň berjaý edilişine gözegçiligi amala aşyrmaga;

20) derňelmegi Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň ygtyýarlyklaryna degişli edilen jenaýatlar boýunça önüni alyş çärelerini görmäge Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulan halatlarda, hukuk düzgünlerine ters gelýän hereketleri amala aşyrmagyň ýol berilmesizligi hakynda raýatlara resmi taýdan duýdurmaga we soňra ol barada prokurora habar bermäge;

21) öz ygtyýarlygyna degişli meseleler boýunça Türkmenistanyň we daşary ýurt döwletleriniň hukuk goraýjy we harby edaralary bilen özara gatnaşyklary amala aşyrmaga;

22) Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işiniň çygyryna degişli meseleler boýunça konferensiýalary, seminarlary geçirmäge, döwlet häkimiýet we dolandyryş edaralarynyň, jemgyýetçilik birleşikleriniň, şeýle hem halkara guramalarynyň we edaralarynyň guraýan çärelerine gatnaşmaga;

23) halkara guramalarynda neşe serişdeleriniň bikanun dolanyşygyna garşy hereket etmek meseleleri boýunça bellenen tertipde Türkmenistanyň bähbitlerine wekilçilik etmäge;

24) halkara şertnamalaryna laýyklykda halkara guramalary we daşary ýurt döwletleriniň ygtyýarly edaralary bilen, neşe serişdeleriniň bikanun dolanyşygyna garşy hereket etmek meseleleri boýunça özara gatnaşyk etmegi we maglumatlary alyşmagy amala aşyrmaga;

25) Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärlerini taýýarlamak we gaýtadan taýýarlamak üçin ýöriteleşdirilen okuwlary açmaga;

26) neşeleriň bikanun dolanyşygyna garşy göreşmegiň meseleleri boýunça kadalaşdyryjy hukuk binýadyny kämilleşdirmek baradaky teklipleri taýýarlamaga;

27) neşeleriň bikanun dolanyşygy bilen baglanyşykly jenaýatlara dahyly bolan, şeýle

hem neşe serişdelerini ulanmaga meýilli adamlar barada merkezleşdirilen maglumatlar binýadyny döretmäge we olaryň statistik hasabyny ýöretmäge;

28) bellenen tertipde ýörite tehniki serişdeleri edinmäge we ulanmaga;

29) operatiw-agtaryş çärelerini we derňew hereketlerini geçirmek maksady bilen, aýry-aýry ýerlere, desgalara we çäklere barmaklygy çäklendirmäge we wagtlaýyn gadagan etmäge;

30) Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde konfiskasiýa edilen ýa-da elden alnan neşe serişdeleriniň saklanylmagyny, daşalmagyny we ýok edilmegini amala aşyrmaga;

31) Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde neşir işlerini amala aşyrmaga;

32) Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulan beýleki işleri amala aşyrmaga.

2. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň öz ygtyýarlygyna degişli bolmadyk meseleler boýunça ýuridik we fiziki şahslaryň hojalyk ýa-da gaýry işlerine goşulmaga hukugy ýokdur.

III bölüm. Gullugy geçmegiň tertibi

12-nji madda. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärler düzümi

1. Harby gullukçylar (işgärler) we harby gullukda durmaýan beýleki işgärler Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärler düzümini emele getirýärler. İşgärlere, olaryň şahsyýetini we wezipesini tassyklaýan bellenen nusgadaky şahsyýetnama berilýär.

2. Harby gullukçylar "Harby borçlulyk we harby gulluk hakynda" Türkmenistanyň kanunyna, Türkmenistanda harby gullugy geçmegiň tertibi hakyndaky kadalaşdyryjy hukuk namalaryna laýyklykda harby gullugy geçýärler we Türkmenistanyň Ýaragly Güýçleriniň harby gullukçylaryna deňleşdirilýärler.

3. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň beýleki işgärleriniň zähmet gatnaşyklary Türkmenistanyň zähmet kanunçylygy bilen düzgünleşdirilýär.

13-nji madda. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleriniň gulluga kabul edilmegi we gullukdan boşadylmagy

1. Türkmenistanyň döwlet dilini bilýän, çagyryş boýunça harby gullugyň bellenen möhletini gulluk eden, borçnama boýunça harby gulluga girmäge isleg bildiren we öz şahsy, ahlak we işjeňlik häsiýetleri, bilimi we saglyk ýagdaýy boýunça Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň üstüne ýüklenen borçlaryny ýerine ýetirmäge ukyply raýatlary Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň düzüminde gullugy geçmek üçin kabul edilýär.

2. Türkmenistanyň harby gulluga kabul edilen raýatlary:

1) ak ýüreklik hem-de Türkmenistana, onuň halkyna we Türkmenistanyň Prezidentine wepalylyk;

2) raýatlara, olaryň hukuklaryna we azatlyklaryna sarpa goýmak;

3) bilimlilik, hünäre ussatlyk, başarjanlyk, çözügüt kabul etmäge ukyplylyk;

4) syýasy, hukuk we ahlak medeniýetiniň ýokary derejesi, ýaly häsiýetlere eýe bolmalydyrlar.

3. Gulluga kabul edilýän raýatlar "Borçnama boýunça harby gullugy geçmegiň tertibi hakynda" Düzgünnamada görkezilen sanawa laýyklykda resminamalaryny tabşyrýarlar.

4. Harby wezipä bellemek, gullukda beýleki wezipä geçirmek we wezipäni üýtgetmek, şeýle-de nobatdaky harby atlary dakmak "Borçnama boýunça harby gullugy geçmegiň tertibi hakyndaky" Düzgünnamada bellenilen tertipde amala aşyrylýar.

5. Harby gullukçylaryň harby gullukdan boşadylmagy "Harby borçlulyk we harby gulluk hakynda" Türkmenistanyň kanunyna laýyklykda we "Borçnama boýunça harby gullugy geçmegiň tertibi hakyndaky" Düzgünnamada bellenilen tertipde amala aşyrylýar.

14-nji madda. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärlerini gulluk wagty we dynç almaga bolan hukugy

1. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullukda harby gullugy geçýän işgärleriň we beýleki işgärleriň hepdelik iş wagtynyň dowamlylygynyň we dynç alyş üçin wagtynyň hasaba alnyş tertibi Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda bellenilýär.

2. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärlerine Türkmenistanyň «Rugsatlar hakynda» we «Harby gullukçylaryň hem-de olaryň maşgala agzalarynyň statusy we sosial taýdan goralysy hakynda» kanunlaryna laýyklykda her ýyl berilýän esasy rugsat we rugsatlaryň beýleki görnüşleri berilýär.

15-nji madda. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleriniň pul we beýleki üpjünçiligi

1. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleriniň pul üpjünçiligi işgäriň bir aýlyk hakyndan, eýeleýän harby wezipesine we berlen harby adyna laýyk aýlyk zähmet hakyndan ybarat, oňa aýlyk we gaýry goşmaça pullar hem-de Türkmenistanyň kanunçylygynda göz önünde tutulan beýleki goşmaça pul tölegleri girýär.

2. Harby wezipeler we harby atlar boýunça aýlyk zähmet haklarynyň we goşmaça pullaryň we tölegleriň möçberi Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň hödürlemegi boýunça Türkmenistanyň Prezidenti tarapyndan kesgitlenilýär.

3. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleri azyk we zat görnüşindäki üpjünlik bilen üpjün edilýär, şeýle hem Ýaragly Güýçleriň harby gullukçylary üçin bellenen hukuklardan we ýeňilliklerden peýdalanýarlar.

4. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň şahsy ulaglary gulluk maksatlary üçin peýdalanýan işgärlerine bellenilen möçberde öwez puly tölenilýär.

IV bölüm. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleri tarapyndan fiziki täsir ediş çäreleriň, ýörite serişdeleriň we ot açýan (tabel) ýaragyň ulanylyşy

16-njy madda. Fiziki güýjüň, ýörite serişdeleriň we ot açýan (tabel) ýaragyň ulanylyş maksady we çäkleri

1. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärlerine diňe şu Kanunda göz önünde tutulan halatlarda we tertipde fiziki güýji, ýörite serişdeleri ulanmaga we ot açýan (tabel) ýaragy götermäge, saklamaga, ulanmaga hukuk berilýär.

2. Fiziki güýç, ýörite serişdeler we ot açýan (tabel) ýarag jemgyýetçilik howply etmişi bes etmek, ony amala aşyran adamy saklamak we deslapky saklanylýan ýere äkitmek maksady bilen, hukuk bozulmasynyň häsiýetini, düzgün bozujynyň şahsyýetini, anyk ýagdaýy hasaba almak bilen ulanylýar.

3. Şu maddanyň dördünji böleginde görkezilenden beýleki ýagdaýlarda, fiziki güýji, ýörite serişdeleri we ot açýan (tabel) ýaragy ulanmazdan ozal, olary ulanmak meýliniň

barlygy barada duýdurys berilmelidir.

4. Ot açýan (tabel) ýarag duýdansyz ýa-da ýaragly çözülanda, söweş tehnikasy, ulag serişdeleri, uçujy enjamlar, deňiz we derýa gämileri ulanylyp çözülanda, tussag astyndan ot açýan ýaragly gaçylanda ýa-da tussag astyndaky adamlar ulag serişdelerinde alnyp barylýan wagtynda gaçan ýagdaýynda, şeýle hem girewine alnanlary azat etmek üçin duýdurmazdan ulanylýar.

5. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgäriniň, eger emele gelen ýagdaýda ot açýan (tabel) ýaragyň ulanylma mümkinçiligi döräp biler diýip hasap etse, ony taýýarlykly ýagdaýyna getirmäge hukugy bardyr.

6. Fiziki güýjüň, ýörite serişdeleriň we ot açýan (tabel) ýaragyň ygtyýarlygynyň we zerurlyk çäkleriniň artdyrylmagy bilen ulanylmagy Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen jogapkärçilige eltýär.

17-nji madda. Fiziki täsir ediş çäreleriniň ulanylmagy

Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleriniň hukuk bozulmalarynyň önüni almak we soňuna çykmak, olary amala aşyran adamlary saklamak, öz kanuny talaplaryna garşy hereketleri aradan aýyrmak üçin, eger özüleri tarapyndan ulanylan usullaryň olaryň önlerinde goýlan wezipäniň ýerine ýetirilmegini aç-açan üpjün etmeýän bolsa, fiziki güýji, şol sanda garpyşmagyň söweş usullaryny ulanmaga hukuklary bardyr.

18-nji madda. Ýörite serişdeleriň ulanylmagy

1. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleriniň gol gandallaryny, rezin taýaklary, ulagy mejbury saklamak üçin gurluşlary, gulluk itlerini, şeýle hem beýleki ýörite we ulag serişdelerini:

1) jemgyýetçilik tertibini goramak we jenaýatçylyga garşy göreşmek boýunça özüleriniň gulluk ýa-da jemgyýetçilik borjuna ýerine ýetirýän raýatlaryň, Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleriniň we beýleki adamlaryň üstüne çozuşy serpikdirmekde;

2) Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň binalaryna, jaýlaryna, desgalaryna, ulag serişdelerine çozuşy serpikdirmekde;

3) eger Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärlerine boýun bolmaýan ýa-da garşylyk görkezýän bolsalar, düzgün bozujylary saklamakda;

4) eger gaçjakdygyna, daş-töweregindäkilere ýa-da özüne zeper ýetirjekdigine güman etmäge ýeterlik esas bar bolan saklanylanlary, administratiw tussaglygyna sezewar edilenleri, şeýle hem tussag edilenleri goragly äkitmekde we goramakda;

5) Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleriniň kanun tarapyndan üstlerine ýüklenen gulluk borçlaryny ýerine ýetirýän wagtlarynda bilkastlaýyn garşylyk görkezýän adamlar babatda, ulanmaga hukuklary bardyr.

2. Adamyň janyna howp salýan çozuş, topar bolup çozuş ýa-da ýaragly garşylyk görkezilen halatlardan beýleki ýagdaýlarda aýallar, kämillik ýaşyna ýetmedikler we aç-açan maýyplyk alamatlary bolan adamlar babatda ýörite serişdeleri ulanmak gadagan edilýär.

3. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleri tarapyndan ulanylýan ýörite serişdeleriň sanawy we olaryň ulanylyş tertibi Türkmenistanyň Minlstrler Kabineti tarapyndan kesgitlenilýär.

19-njy madda. Ot açýan (tabel) ýaragyň saklanylyşy, göterilişi we ulanylyşy

1. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleriniň gulluk borçlaryny ýerine ýetirýän wagtlary şu Kanunda we Türkmenistanyň beýleki kanunçylyk namalarynda belenen tertipde ot açýan (tabel) ýaragy saklamaga, götermäge we ulanmaga hukuklary bardyr.

2. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleriniň ot açýan (tabel) ýaragy ahyrky çäre hökmünde, şu aşakdaky ýagdaýlarda ulanmaga hukuklary bardyr, ýagny:

1) eger başga usul we serişdeler bilen adamlary goramak mümkin bolmasa, olaryň janyna we saglygyna howp salýan çözüşdan goramak üçin;

2) Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleriniň, şeýle hem hukuk tertibini üpjün etmek we jenaýatçylyk bilen göreşmek boýunça gulluk borçlaryny ýa-da jemgyýetçilik borjuny berjaý edýän adamlaryň üstüne topar bolup ýa-da ýekelikde ýaragly ýa-da başga çözüş edilende, haçanda olaryň janyna we saglygyna howp abananda, ony serpikdirmek üçin;

3) Neşelere garşy göreşmek baradaky gulluk tarapyndan goralýan obýektlere, binalara we jaýlara (şol sanda ýaşalýan), şeýle hem gulluk narýadynyň üstüne topar bolup ýa-da ýekelikde edilen ýaragly ýa-da başga çözüş serpikdirmek üçin;

4) ýaragly garşylyk görkezýän ýa-da jenaýat edende tutulan, ýa-da jenaýat edilen ýerden gaçan, ýa-da tussaglykdan gaçan adamy saklamak üçin, şeýle hem ýaragy tabşyrmak hakyndaky kanuny talaplary ýerine ýetirmekden boýun gaçyryýan adamy, eger ulanylan başga usullar we serişdeler bilen jenaýatçynyň garşylygyny ýeňmek, saklamak ýa-da ýaragyny elinden almak mümkin bolmadyk ýagdaýynda ýaragly adamy saklamak üçin.

3. Ot açýan (tabel) ýarag ulanylmazdan ozal ony ulanmak meýliniň barlygy barada duýdurylmalydyr.

4. Ot açýan (tabel) ýarag şu ýagdaýlarda duýdurmazdan ulanylyp bilner:

1) ýaragly, söweş tehnikasyny, ulag serişdelerini, uçujy enjamlary, deňiz we derýa gämilerini ulanmak bilen duýdansyz çözüş edilende;

2) adamlaryň tussag astyndan ýaragly ýa-da ulag serişdelerini ulanyp gaçan wagtynda, şeýle hem tussag astyndaky adamlar hereket edip barýan ulag serişdelerinden gaçan wagtynda;

3) eger ulag serişdesini dolandyryýan adam Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleriniň saklanmak baradaky kanuny talaplaryna tabyn bolman, adamlaryň janyna we saglygyna howp salýan bolsa, eger saklamaga başga mümkinçilik bolmadyk ýagdaýynda;

4) howp abanyş yşaraty berlende ýa-da kömek soralanda.

5. Ot açýan (tabel) ýaragyň ulanylan ähli halatlarynda Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgäri daş-töweregindäki adamlaryň howpsuzlygyny üpjün etmek üçin ähli mümkin bolan çäreleri görmäge, zerurlyk bolan halatynda bolsa - jebir çekenlere gaýragoýulmasyz lukmançylyk kömegini bermäge borçludur.

6. Aýallar, kämillik ýaşyna ýetmedikler we maýyplygyň aç-açan alamatlary bolan adamlar babatda ot açýan (tabel) ýaragy ulanmak gadagan edilýär, muňa olaryň, işgäriň janyna howp salýan ýaragly çözüş eden, ýaragly garşylyk görkezzen, ýarag ulanmak ýa-da topar bolup çözmek bilen ulag serişdelerini eýelän halatlaryndan beýleki ýagdaýlarda, eger ulanylan başga usullar we serişdeler bilen şeýle çözüş serpikdirip bolmadyk ýagdaýy girmeyär.

7. Ot açýan (tabel) ýaragyň her bir ulanylan halaty barada Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgäri öz ýolbaşçysyna haýal etmän habar bermelidir.

V bölüm. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleriniň hukuk ýagdaýy we sosial goragy

20-nji madda. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleriniň hukuk ýagdaýy

1. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleri öz gulluk borçlaryny ýerine ýetirýän wagtlary döwlet häkimiýetiniň wekilleri bolup durýarlar we döwletiň goragynda bolýarlar. Olaryň kanuny talaplary raýatlar we wezipeli adamlar tarapyndan hökmany ýerine ýetirilmäge degişlidir.

2. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleriniň kanuny talaplaryny ýerine ýetirmezlik, olara dil ýetirmek, garşylyk görkezmek, olary ynamdan gaçyrmak, zorluk ulanyp haýbat atmak ýa-da olaryň janyna, saglygyna, namysyna we mertebesine kast etmek, olaryň üstüne ýüklenen wezipeleriň ýerine ýetirilmegine päsgelçilik berýän beýleki hereketler, şeýle hem öz borçlaryny ýerine ýetirmekleri bilen baglanyşykly olaryň maşgala agzalaryna we ýakyn garyndaşlaryna islendik kast etme kanunda bellenen jogapkärçilige eltýär.

3. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleri öz üstlerine ýüklenen borçlary ýerine ýetirenlerinde şu Kanundan we Türkmenistanyň neşeleriň bikanun dolanyşygy baradaky meseleleri düzgünleşdirýän beýleki kadalaşdyryjy hukuk namalaryndan ugur alýarlar. Türkmenistanyň kanunçylygy tarapyndan ygtyýarlyk berlen adamlardan başga hiç kimiň Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işine gatnyşmaga hukugy ýokdur.

4. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgäri kanuna ters gelýän hereketleri eden halatynda, Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň wekili gatnaşmazdan olaryň şahsy barlagyny, şeýle hem olaryň ulanýan zatlarynyň we ulagynyň barlagyny geçirmek gadagan edilýär.

5. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärlerine mugallymçylyk, ylym we döredijilik işinden başga hak tölenýän islendik iş bilen meşgullanmak gadagan edilýär.

21-nji madda. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleriniň sosial goragy

1. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleriniň sosial goragy döwlet tarapyndan kepillendirilýär.

2. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleri Türkmenistanyň Döwlet býujetiniň hasabyna döwletiň hökmany şahsy ätiýaçlandyrmasynda degişlidir.

3. Döwlet ätiýaçlandyrmasynda Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärlerine harby gulluk borçlaryny berjaý edýän wagtlary şikes alan, maýyp bolan halatlarynda, şeýle hem olaryň harby gullukdan boşan gününden soňky bir ýylyň dowamynda, harby gulluk borçlaryny berjaý edýän wagtlary alan şikesleri (ýaralanmagy, şikes almagy, kontuziýasy) netijesinde wepat bolan (ýogalan) halatynda ätiýaçlandyryş pul möçberini tölemegiň tertibi, olaryň maşgala agzalaryna "Harby gullukçylaryň hem-de olaryň maşgala agzalarynyň statusy we sosial taýdan goralyşy hakynda" Türkmenistanyň kanunynda bellenen tertipde bir wagtlaýyn kömek pulunyň we başga pul töleglerini tölemegiň tertibi göz önünde tutulýar.

4. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleri özleriniň gulluk borçlaryny ýerine ýetirenlerinde olaryň soňra gulluk etmek mümkinçiligini aradan aýyryan - heläkçilige ucran, maýyp bolan, ýaralanan, şikes, kontuziýa alan, näsaglan halatlarynda

"Harby gullukçylaryň hem-de olaryň maşgala agzalarynyň statusy we sosial taýdan goralýşy hakynda" Türkmenistanyň kanunynda bellenilen tertipde birwagtlaýyn kömek puly tölenilýär.

22-nji madda. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleriniň beýleki sosial hukuklarynyň kepillikleri

1. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleri Türkmenistanyň kanunçylygynda kesgitlenen tertipde bellenen kadalara görä ýaşaýyş jaý bilen üpjün edilýärler.

2. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleriniň hususy ýaşaýyş jaýyny gurmak üçin ýer bölegini ilkinji nobatda almaga hukuklary bardyr.

3. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleri we olaryň maşgala agzalary ýaşaýyş jaýynyň, kommunal hyzmatlaryň tölegi boýunça Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan bellenilýän tertipde ýeňilliklerden peýdalanýarlar.

4. Ekleýjisini ýitiren halatynda işgärleriň maşgala agzalarynyň sosial goragy "Harby gullukçylaryň hem-de olaryň maşgala agzalarynyň statusy we sosial taýdan goralýşy hakynda" Türkmenistanyň kanunyna laýyklykda amala aşyrylýar.

5. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleri we olaryň maşgala agzalary "Harby gullukçylaryň hem-de olaryň maşgala agzalarynyň statusy we sosial taýdan goralýşy hakynda" Türkmenistanyň kanunynda bellenen tertipde lukmançylyk kömeginden peýdalanýarlar.

6. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgäriniň kazyýete ýüz tutmak arkaly Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde öz hukuklaryny we kanuny bähbitlerini goramaga, şeýle hem Türkmenistanyň Neşelere garşy göreşmek baradaky döwlet gullugynyň başlyklarynyň kanuna ters gelýän çözgütlerine we hereketlerine şikaýat etmäge hukugy bardyr.

23-nji madda. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň harby gullukdan boşadylan işgärleriniň sosial goragy

1. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň harby gullukda bolmagyň aňryçäk ýaş möhletiniň dolmagy boýunça harby gullukdan ätiýaçlyga boşadylan, harby gullukdan boşadylan pursatyna gabat ätiýaçlykda bolmagyň ýaş möhletiniň dolmagy boýunça otstawka çykan işgärleriniň we harby-lukmançylyk toparyň harby gulluga ýarawsyz diýip ykrar etmegi netijesinde "Harby gullukçylaryň hem-de olaryň maşgala agzalarynyň statusy we sosial taýdan goralýşy hakynda" Türkmenistanyň kanunynda göz önünde tutulan tertipde ýeňilliklerden peýdalanmak hukugy saklanyp galýar.

2. Şu maddanyň birinji böleginde agzalan adamlaryň Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işinde öň işlemegi bilen baglanyşykly olaryň janyna, saglygyna we emlägine kast edilen halatlarda, olara şu Kanunda göz önünde tutulan kepillikler degişlidir.

24-nji madda. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgäriniň gulluk saparynda bolan wagtyndaky hukuklary

Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň gulluk saparynda bolýan işgäri gulluk iş saparynyň şahadatnamasy boýunça ulaglaryň ähli görnüşleri üçin ýolagçy resminamalaryny nobatsyz almaga, şeýle hem myhmanhanada ilkinji nobatda ýerleşmäge

bolan hukukdan peýdalanýar.

VI bölüm. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň maliýe we maddy-tehniki üpjünçiligi

25-nji madda. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işiniň maliýeleşdirilişi

1. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň maliýeleşdirilmegi Türkmenistanyň Döwlet býujetiniň serişdeleriniň hasabyna amala aşyrylýar.

2. Neşelere garşy göreşmek baradaky gulluk öz maliýe-hojalyk işiniň hasabyny ýöretmegi amala aşyrýar, buhgalteriýa hasabyny alyp barýar, Türkmenistanyň kanunçylygynda bellenen tertipde statistik hasabat berýär.

26-njy madda. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň maddy-tehniki üpjünçiligi

1. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň maddy-tehniki üpjünçiliginiň tertibi we kadalary Türkmenistanyň Ministrler Kabineti tarapyndan bellenilýär.

2. Ýerine ýetiriji ýerli häkimiýet edaralary Neşelere garşy göreşmek baradaky gulluga gulluk maksatlary üçin ulanmaga gulluk jaýlaryny, ulag, aragatnaşyk serişdelerini we başga emlägi muzdusuz esasyda berýärler.

VII bölüm. Jemleýji düzgünler

27-nji madda. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işine gözegçilik

Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işine Türkmenistanyň Prezidenti tarapyndan kesgitlenen tertipde Türkmenistanyň Ministrler Kabineti gözegçilik edýär.

28-nji madda. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullukda kanunylygyň berjaý edilişine gözegçilik

Neşelere garşy göreşmek baradaky gulluk tarapyndan kanunlaryň takyk we birmeňzeş ýerine ýetirilişine Türkmenistanyň kanunçylygyna laýyklykda Baş prokuror we onuň tabynlygyndaky prokurorlar tarapyndan gözegçilik edilýär.

29-njy madda. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleriniň jogapkärçiligi

1. Neşelere garşy göreşmek baradaky gulluk, onuň işgärleri raýatlaryň we döwletiň önünde olaryň kanuny hukuklarynyň we bähbitleriniň goralyşynyň ýagdaýy, öz ygtyýarlyklarynyň çäginde hukuk tertibiniň üpjün edilmegi üçin jogapkärdirler. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleri özüleri tarapyndan goýberilen hukuk bozulmasynyň häsiýetine we agyrlygyna görä, düzgün-nyzam, raýat, dolandyryş ýa-da jenaýat jogapkärçiligini çekýärler.

2. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleri gullugyň işgäriniň wezipesi bilen bir ýere sygyşmaýan etmişleri edeni üçin harby atlaryndan mahrum edilip ýa-da peseldilip bilner. Neşelere garşy göreşmek baradaky gulluk öz işgärleri tarapyndan raýatlaryň hukuklary we azatlyklary bozulan halatynda, ol hukuklaryň dikeldilmegi we

ýetirilen zyýanyň öweziniň dolunmagy üçin çäre görmäge borçludyr.

3. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleri harby düzgün-nyzamy we jemgyýetçilik tertibini bozmagy bilen baglanyşykly etmişleri, şeýle hem ahlak kadalaryny we harby abraýyn kadalaryny bozany üçin - şahsy düzümiň ýygnaklarynda, serkerdeler – serkerdeler ýygnaklarynda jemgyýetçiligiň täsir etmegine sezewar edilip, ara alnyp maslahatlaşylyp bilnerler. İşgärler tarapyndan etmişleri ara alnyp maslahatlaşmagyň tertibi we olara jemgyýetçilik taýdan täsir ediş çäreleriniň ulanylyşynyň tertibi Türkmenistanyň kadalaşdyryjy hukuk namalary arkaly kesgitlenýär.

4. Neşelere garşy göreşmek baradaky gullugyň işgärleri öz ygtyýarlyklarynyň çäklerinde özbaşdak çözgüt kabul edýärler we özleriniň kanuna garşy hereketleri ýa-da hereketsizligi üçin kanuna laýyklykda jogapkärçilik çekýärler. İşgäre göz-görtele kanuna ters gelýän buýruk ýa-da görkezme berlen halatynda, ol kanundan ugur almaga borçludyr.

**Türkmenistanyň
Prezidenti**

**Gurbanguly
Berdimuhamedow**

Aşgabat şäheri
2008-nji ýylyň 23-nji oktýabry
№ 218-III

Symfony\Component\HttpFoundation\File\Exception\FileNotFoundException: The file "C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\public\Türkmenistanyň Neşelere garşy göreşmek baradaky döwlet gullugy hakynda.doc" does not exist in file C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\symfony\HttpFoundation\File\File.php on line 36

```
#0 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\symfony\HttpFoundation\BinaryFileResponse.php(94): Symfony\Component\HttpFoundation\File\File->__construct('C:\\Users\\Admini...')
#1 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\symfony\HttpFoundation\BinaryFileResponse.php(52): Symfony\Component\HttpFoundation\BinaryFileResponse->setFile('C:\\Users\\Admini...', 'attachment', false, true)
#2 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\ResponseFactory.php(165): Symfony\Component\HttpFoundation\BinaryFileResponse->__construct('C:\\Users\\Admini...', 200, Array, true, 'attachment')
#3 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\app\Http\Controllers\ActController.php(35): Illuminate\Routing\ResponseFactory->download('C:\\Users\\Admini...')
#4 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Controller.php(54): App\Http\Controllers\ActController->export_word('36791')
#5 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\ControllerDispatcher.php(45): Illuminate\Routing\Controller->callAction('export_word', Array)
#6 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Route.php(262): Illuminate\Routing\ControllerDispatcher->dispatch(Object(Illuminate\Routing\Route), Object(App\Http\Controllers\ActController), 'export_word')
#7 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Route.php(205): Illuminate\Routing\Route->runController()
#8 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Routing\Router.php(721): Illuminate\Routing\Route->run()
#9 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(128): Illuminate\Routing\Router->Illuminate\Routing\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#10 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\app\Http\Middleware\Check.php(30): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#11 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): App\Http\Middleware\Check-
```

```
>handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#12 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\app\Http\Middleware\
Locale.php(27): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}
(Object(Illuminate\Http\Request))
#13 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): App\Http\Middleware\Locale-
>handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#14 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Routing\Middleware\SubstituteBindings.php(50): Illuminate\Pipeline\
Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#15 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Routing\Middleware\
SubstituteBindings->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#16 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\VerifyCsrfToken.php(78): Illuminate\
Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#17 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\
VerifyCsrfToken->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#18 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\View\Middleware\ShareErrorsFromSession.php(49): Illuminate\Pipeline\
Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#19 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\View\Middleware\
ShareErrorsFromSession->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#20 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Session\Middleware\StartSession.php(121): Illuminate\Pipeline\
Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#21 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Session\Middleware\StartSession.php(64): Illuminate\Session\
Middleware\StartSession->handleStatefulRequest(Object(Illuminate\Http\Request),
Object(Illuminate\Session\Store), Object(Closure))
#22 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Session\Middleware\
StartSession->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#23 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Cookie\Middleware\AddQueuedCookiesToResponse.php(37): Illuminate\
Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#24 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Cookie\Middleware\
AddQueuedCookiesToResponse->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#25 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Cookie\Middleware\EncryptCookies.php(67): Illuminate\Pipeline\
Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#26 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Cookie\Middleware\
EncryptCookies->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#27 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(103): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\
Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#28 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Routing\Router.php(723): Illuminate\Pipeline\Pipeline-
>then(Object(Closure))
#29 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Routing\Router.php(698): Illuminate\Routing\Router-
>runRouteWithinStack(Object(Illuminate\Routing\Route), Object(Illuminate\Http\
Request))
#30 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Routing\Router.php(662): Illuminate\Routing\Router-
>runRoute(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Illuminate\Routing\Route))
#31 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Routing\Router.php(651): Illuminate\Routing\Router-
>dispatchToRoute(Object(Illuminate\Http\Request))
#32 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Foundation\Http\Kernel.php(167): Illuminate\Routing\Router-
>dispatch(Object(Illuminate\Http\Request))
#33 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\
src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(128): Illuminate\Foundation\Http\Kernel-
>Illuminate\Foundation\Http\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
```

```
#34 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\livewire\livewire\src\DisableBrowserCache.php(19): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#35 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Livewire\DisableBrowserCache->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#36 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\TransformsRequest.php(21): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#37 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\ConvertEmptyStringsToNull.php(31): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\TransformsRequest->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#38 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\ConvertEmptyStringsToNull->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#39 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\TransformsRequest.php(21): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#40 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\TrimStrings.php(40): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\TransformsRequest->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#41 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\TrimStrings->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#42 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\ValidatePostSize.php(27): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#43 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\ValidatePostSize->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#44 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Middleware\PreventRequestsDuringMaintenance.php(86): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#45 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Foundation\Http\Middleware\PreventRequestsDuringMaintenance->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#46 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\fruitcake\laravel-cors\src\HandleCors.php(38): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#47 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Fruitcake\Cors\HandleCors->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#48 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Http\Middleware\TrustProxies.php(39): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#49 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(167): Illuminate\Http\Middleware\TrustProxies->handle(Object(Illuminate\Http\Request), Object(Closure))
#50 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Pipeline\Pipeline.php(103): Illuminate\Pipeline\Pipeline->Illuminate\Pipeline\{closure}(Object(Illuminate\Http\Request))
#51 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Kernel.php(142): Illuminate\Pipeline\Pipeline->then(Object(Closure))
#52 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\vendor\laravel\framework\src\Illuminate\Foundation\Http\Kernel.php(111): Illuminate\Foundation\Http\Kernel->sendRequestThroughRouter(Object(Illuminate\Http\Request))
#53 C:\Users\Administrator\AppData\Roaming\Adalat EMTP\www\public\index.php(52): Illuminate\Foundation\Http\Kernel->handle(Object(Illuminate\Http\Request))
#54 {main}
```